

PRIKAZ KNJIGE

NASLOV: Uspešnost poslovanja – Uticaj na dinamiku bilansa

AUTOR(I): dr.sc. Marinko Vranković

IZDAVAČ: Visoka škola strukovnih studija za računovodstvo i berzansko poslovanje

MJESTO I GODINA IZDANJA: Beograd, 2009

1. SINTETIZIRANI PRIKAZ KNJIGE

Znanstvena knjiga "Uspešnost poslovanja - Uticaj na dinamiku bilansa" dr.sc. Marinka Vrankovića, sveučilišnog docenta i profesora Visoke škole strukovnih studija za računovodstvo i berzansko poslovanje u Beogradu, bavi se uvijek aktualnom, a danas osobito važnom, problematikom uspešnosti poslovanja poduzeća, oslanjajući se na povezanost računovodstvene i financijske teorije i prakse. Autor već u predgovoru navodi kao neophodan multidisciplinarni pristup problematici sinteze poslovnog uspeha i njegova utjecaja na dinamiku bilance. Kao iskusan gospodarstvenik, sveučilišni docent, autor brojnih stručnih i znanstvenih rasprava primjereno poznaje probleme koji postoje u ocjeni utjecaja bilance na uspešnost poslovanja, pa je očekivati bilo da će se njegova istraživanja oslanjati ne samo na teoriju nego i praksu, kako onog što jeste u suvremenim ekonomijama tako i na ono što je nastalo na povijesnim temeljima tzv. tržišno-planskih ekonomija.

Uključujući uvodna i zaključna razmatranja, knjiga je podijeljena u osam međusobno povezanih cjelina, u kojima je autor razvijao ne samo tradicionalno poznate pristupe financiranju, nego je i uložio znatan napor u razlaganje za domicilne prilike prikladnog pristupa financiranju, zbog brojnih gospodarskih problema koji inače nisu sukladni tržišno stabilnim ekonomijama.

U osnovi temeljni rezultati autorova istraživanja ogleda se u uspostavljenju povratne sprege željenog i ostvarenog profitnog položaja poduzeća a ogledaju se u slijedećem:

- uspostavljen je model mjerenja ekonomskog uspeha te pokazatelji uspešnosti poslovanja poduzeća kroz definiranje modela kvantitativnog mjerenja ekonomskog uspeha;
- u pristupu kvantitativnom izražaju mjere uspeha poduzeća autor je prišao rabeći računovodstveno-financijsku dimenziju uspeha, čime je odredio i težište njegova istraživanja - financijske mjere performansi;
- rentabilnost poduzeća autor je doveo u vezu s dva pokazatelja: stope dobitka i koeficijentom obrta kapitala, čime se matricom rentabilnosti dvostruko izražava i kvantificira profitna sposobnost poduzeća: prvo, stopom dobitka tj. preko robno-novčanih tokova, i drugo, koeficijentom obrtaja kapitala, realnog i financijskog;

Autor se u formuliranju njegova istraživanja oslanja na bilančnu teoriju razlaganja poslovnog uspeha, tj. polazi od mišljenja da je profitni položaj metodološki i suštinski iskaz stanja ekonomskog uspeha. Pri tome kao odrednice profitnog položaja poduzeća uzima: prinos uloženi realnog i financijskog kapitala (povećanje imovine); razinu, dinamiku i strukturu financijskog rezultata poslovanja i ukupnog prihoda; čimbenike rizika ostvarenja financijskog rezultata; financijsku moć, stopu sigurnosti; i donju točku rentabilnosti.

Promjene stanja profitnog položaja poduzeća u istraživanju izražavaju se dinamikom i komparacijom, čime se profitni položaj poduzeća izražava kao povoljan ili nepovoljan odnosno adekvatnost ili neadekvatnost strukture imovinske s obzirom na principe rentabilnosti, sigurnosti, likvidnosti, zaštite vjerovnika, nezavisnosti i financijske elastičnosti. Na taj način uspostavljene su mogućnosti određivanja profitnog položaja poduzeća s obzirom na kriterije strategije održivog rasta i razvoja. Time autor osim što profitni položaj poduzeća izražava u novčanom obliku istodobno uzima u obzir i realne tokove u ekonomiji kao važnu sastavnicu bilanciranja imovine.

---

* prof.dr.sc. Lovre Božina je redoviti profesor financija u trajnom zvanju i prorektor Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

U istraživanju profitnog položaja poduzeća autor ne tretira financijske tokove koji pokreću proizvodno-prometne aktivnosti, u vidu primanja i izdavanja. Financijski tokovi, financijski položaj i izvješća o tokovima ukupne imovine poduzeća ostaju izvan okvira istraživanja autora. To se može i prihvatiti s obzirom na činjenicu da je taj aspekt financijskog položaja poduzeća relevantan kod istraživanja utjecaja financijskog mehanizma i financijske analize oslonjene na monetarne i nemonetarne financijske oblike i institucije, a takvo istraživanje bi znatno proširilo istraživački poduhvat. Istina to bi doprinijelo istraživačkom naporu autora na već izabranom pristupu temi istraživanja, usmjerenoj na programiranje ciljne profitne stope kao funkcije maksimalizacije konačne relacije između ostvarene dobiti i angažiranog kapitala tj. programiranje strategije ostvarivanja najpovoljnije profitne stope u poslovanju poduzeća.

Istraživanje je polazeći od analize postojećeg stanja, definiranja i izbora ciljeva i globalnih mjerila poslovanja i razvoja, omogućilo autoru koncepciju strategije poslovanja i razvoja, normativnim definiranjem konkretnih ciljeva i zadataka organizacijskih cjelina, te uspostavljanje prethodne i naknadne kontrole uz eventualne korektivne mjere. Na taj način moguće je da poduzeće kontinuirano prati svoj profitni položaj i provjerava stanje i strukturu realne i financijske imovine, ka važna saznanja o primjerenosti poslovnih odluka glede ekonomskog položaja. Time se pravodobno otkrivaju neželjeni tijekovi u profitnom položaju, kao i njihovi uzroci. Temeljem toga moguće su spomenute korekcije poslovnih odluka ili, pak, promjena strategije glede strukturiranja imovinske bilance. Računovodstvene informacije služe pri tome kako za projektiranje željene tako i za kontrolu i ocjenu ostvarene učinkovitosti poslovanja. Naime, tijekom poslovanja računovodstvo pruža potrebite podatke glede usporedbe planiranih i ostvarenih vrijednosti. Povratna sprega glede poslovnog okruženja, polazeći od računovodstvenih obavijesti, omogućava stalnu usporedbu i optimalizaciju poslovanja konkretnog, prema prosjeku drugih srodnih ili konkurentnih poduzeća. Time je upotpunjena povratna sprega ciljanog, planiranog (prethodna kontrola) i ostvarenog (naknadna kontrola) profitnog položaja poduzeća uzimajući pri tome čimbenike uspostavljanja povratne sprege u uvjetima makroekonomskih promjena i internih poslovnih aktivnosti. Sustav (feed back) kontrole na taj način kroz formuliranje ekonomskih ciljeva i njihovu valorizaciju kroz usporedbu s ostvarenim rezultatima, omogućava uključivanje postavljenih poslovnih ciljeva u organizacijske aktivnosti, što uprava poduzeća čini odgovornom za ostvarivanje svakog pojedinačnog cilja poslovanja te za kontinuitet u praćenju izvršavanja postavljenih strateških planova. Sukladno tome i nagrade uprave vrše se na temelju pokazatelja izvršenja planiranog i ostvarenog poslovanja. Na kraju, autor je dao argumente o potrebi uspostavljanja sustava standarda usporedbe prije početka komparativne analize uspješnosti poslovanja, a pruženi su i dokazi o potrebi da se u sustav već poznatih povratnih veza ugradi novi vid povratnih veza - feed external, radi pouzdanijeg odlučivanja, a time i učinkovitijeg upravljanja imovinom poduzeća. U tome je komparativna analiza nužnost, jer omogućava stalnu povezanost unutarnjeg financijskog, organizacijskog i poslovnog ustroja s poslovnim okruženjem.

Zbog naslijeđa iz prošlosti, sve ekonomije izišle iz tržišno-planskog povijesnog stanja imaju poduzeća uglavnom kapitalno nepodešena i u aktivnim bilančnim pozicijama slabo disperzirana, a to svakako nameće zaključak o nerazvijenosti financijskih oblika, financijskih transakcija, financijskih tokova i financijskih institucija. Sve to određuje i financijski položaj poduzeća i njihov položaj na tržištu roba, financijskih oblika, rada i ideja. U tome smislu osobito je važno istraživanje autora, koji je svojim iskustvom i teorijskim znanjem uspješno povezo teoriju i praksu, oslonjenu na analitičku osnovu proizašlu iz bilanciranja imovine. Zato se može kazati da knjiga dr.sc. Marinka Vrankovića nije samo namijenjena studentima dodiplomskih studija, već je značajan dio teksta posvećen razjašnjavanju osnovnih problema suvremenih poduzeća. Knjiga je, kao takva, vrijedno štivo za sve one koji svakodnevno traže izlaz iz složenih praktičnih problema upravljanja imovinskom bilancom, što je važno osobito u ekonomijama koje traže putove izlaska iz vrtloga privatizacijskih "ponzzi" igara u kojima nije bilo mjesta stručnom znanju i iskustvu. Nadamo se da će knjiga profesora Vrankovića pomoći svima koji su u te složene igre ulazili na različit način, ali su potrebita šira ekonomska znanja da bi danas mogli s uspjehom stvarati pozitivno ekonomsko ozračje u prilikama kada je nužno poboljšati prinos na uloženi equity.

Knjiga je i primjer kako se upornim radom može pripomoći u rješavanju složene i uvijek različito interpretirane povijesne privatizacijske stvarnosti imovinske strukture u bilancama poduzeća ekonomija nastalih na tržišno-planskoj osnovi. Naravno, ovim istraživanjem otvoren je jedan segment različitih utjecaja na dinamiku poslovanja suvremenog poduzeća, što će vjerojatno znakovito utvrditi početak za neka nova istraživanja u kojima će neki novi istraživači slijediti znanstveni zanos (koji istina jednako ne pripada nama svima) profesora Vrankovića. Možda će komparativna analiza konačno dati jasniji put u dijalog koji kroz različite bilančne strukture i mjere poslovnog uspjeha konačno

vodi, sve nas iziše iz tržišno-planskog okruženja, u svijet modernih tržišnih ekonomija. Nedovoljno poznavanje prošlosti i sadašnjosti prirodno povećava složenost predviđanja budućih ekonomskih tijekova. Ako je točna tvrdnja da ekonomisti mogu bolje predvidjeti ponašanje ljudi nego što ljudi mogu sami, jer je akcija jednog čovjeka posve nesigurna a ponašanje velike grupe ljudi slijedi zakone vjerojatnosti, onda je svako ekonomsko istraživanje vrijedno, osobito ono koje ne slijedi dominaciju tendencije i mode među ekonomistima, te kao takvo omogućava ponekim ekonomistima da s uspjehom koriste zakone vjerojatnosti. Profesor Vranković svojim istraživanjima jedan je među takvima, koji je u svom istraživanju analitički utvrdio odlučan značaj malog broja donosilaca poslovnih odluka (uprave u poduzećima) koji svojim nepredvidivim odlukama utječu na tijek ekonomskih zbivanja. Istina, apsolutna sigurnost nije zagarantirana u znanosti općenito, pa je i u ekonomskoj stvarnosti apsolutna sigurnost rezultat jedino neznanja. Zato ima uvijek smisla istraživati poboljšanja društva s različitih aspekata. Ekonomija je jedan od njih i kao takva puna je istraživačkih tema u kojima je moguće pronaći uzroke koji koče napredak prema blagostanju. Svatko tko nešto vrijedi unosi u istraživanja svoje napore, sklonosti, shvaćanje dužnosti i odanost idealima, vođen plemenitim takmičenjima i čuvajući intelektualni integritet. Profesor Vranković u tome pogledu je primjer i onima koji u ekonomsku znanost dolaze ali i onima koji svakodnevno traže izlaz iz složene prakse u kojoj ništa nije sigurno i niša trajno vrijedno, pa je potrebno znati "kako uistinu stojimo". U glede toga "kako uistinu stojimo" profesor Vranković je u svom istraživanju došao do značaja sve tri grupe ekonomista: empiričara, graditelja romana, i nositelja politike. Očito, pošao je od tvrdnje da je suvremena ekonomika ono što rade ekonomisti. A danas ekonomisti zaista rade puno toga pa je suvremena ekonomska, odnosno financijska analiza postala njihov stalni pratitelj.